

Innst. S. nr. 284

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument nr. 8:68 (2008–2009)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan-Henrik Fredriksen, Ketil Solvik-Olsen og Tord Lien om å tillate oljeomlastning av russisk olje og gassprodukter i Bøkfjorden ved Kirkenes

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

"Stortinget ber Regjeringen omgjøre avslag på søknad om helårig drift for olje- og gassomlastning med FSO i Bøkfjorden/Korsfjorden."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ann-Kristin Engstad, Asmund Kristoffersen, Marianne Marthinsen, Tore Nordtun, Torny Pedersen og Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen, Tord Lien og Ketil Solvik-Olsen, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark og Ivar Kristiansen, fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Holten Hjemdal, fra Senterpartiet, Erling Sande, og fra Venstre, lederen Gunnar Kvassheim, viser til Dokument nr. 8:68 (2008–2009) hvor Regjeringen bes omgjøre avslag på søknad om helårig drift for olje- og gassomlastning med FSO i Bøkfjorden/Korsfjorden.

Komiteen viser til at Stortinget ved plenarvedtak har opprettet Bøkfjorden som nasjonal laksefjord, jf. St.prp. nr. 79 (2001–2002) Om opprettelse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder og Innst. S. nr. 134 (2002–2003). Vedtaket innebærer et særskilt beskyttelsesregime for de vassdragene og fjordene som omfattes av ordningen, og det skal ikke være tillatt med virksomhet med "risiko for alvorlig forurensning som kan skade villaksen". Etter forslag fra Regjeringen har Stortinget gitt nærmere føringer for myndighetsutøvelsen og oppdatert beskyttelsesregimet i St.prp. nr. 32 (2006–2007) Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder.

Komiteen viser til at det er antatt at alminnelig skipstrafikk ikke medfører en slik uakseptabel risiko for forurensning. For annen virksomhet, slik som omlastning av petroleumsprodukter, må det på bakgrunn av risikoanalyser vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle om virksomheten utgjør en risiko for alvorlig forurensning som kan skade villaksen. Laksebestanden tilknyttet Neidenelva vil befinne seg i influensområdet av eventuelle utslipp av petroleumsprodukter i Bøkfjorden/Korsfjorden i forbindelse med utvandring fra elven som smolt og ved gytevandring som voksen fisk. Laksen vil være spesielt sårbar som smolt i perioden juni til september, og beskyttende tiltak er særlig viktig i denne perioden.

Komiteen viser til at det i vurderingen av om en virksomhet skal gis tillatelse etter forurensningsloven § 11, skal legges vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordele og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre.

Komiteen viser til miljø- og utviklingsminister Erik Solheims brev til komiteen 4. mai 2009 (vedlagt), hvor det understrekes at det sentrale i denne saken er risikoen for skade på villaksen og andre

naturverdier i området holdt opp mot næringsutvikling og verdiskaping.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at denne vurderingen nå er til behandling i Miljøverndepartementet, og at det derfor ikke er naturlig at Stortinget tar endelig stilling til denne saken på det nåværende tidspunkt.

Flertallet viser til statsrådets brev til komiteen 4. mai 2009, hvor det redegjøres kort for utgangspunktet for vurderingen av klagesaken som nå er til behandling i Miljøverndepartementet.

Komiteen viser til at Miljøverndepartementet i mai 2006 gav Kirkenes Transit en midlertidig tillatelse ut året til skip til skip-omlastinger (STS) av russisk gasskondensat i Bøkfjorden/Korsfjorden i Sør-Varanger kommune. Omlasting mellom 1. juni og 1. september ble ikke tillatt av hensyn til laksesmolt i fjorden. Departementet sa samtidig at alternative steder måtte vurderes ved framtidige omlastinger.

Komiteen viser til at SFT den 6. desember 2006 avslo Kirkenes Transits søknad om videre tillatelse til omlasting i Bøkfjorden, samtidig som det ble gitt tillatelse til omlasting fra skip til skip i Sarnesfjorden/Kåfjorden i Nordkapp kommune. Miljøverndepartementet vedtok 29. juni 2007 å omgjøre SFTs vedtak om å avslå omlasting i Bøkfjorden, og Kirkenes Transit ble gitt en midlertidig tillatelse til omlasting fra 15. oktober til 1. juni. Tidsbegrensningen var i samsvar med søknaden fra Kirkenes Transit, og det er derfor ikke riktig å si at selskapet fikk avslag på søknad om helårig omlasting.

Komiteen viser videre til at SFT 31. juli 2008 gav Ship Cargo AS tillatelse til omlasting av petroleumsprodukter i Bøkfjorden i Sør-Varanger kommune ved hjelp av lagerskip (FSO) og skip til skip. Tillatelsen ble begrenset til vintersesongen (fra 15. oktober til 1. mai for tyngre oljeprodukter, og 15. oktober til 1. juni for lette oljeprodukter) for å beskytte laksen i den mest sårbare perioden som smolt. Vedtaket er påklaget av selskapet og Naturvernforbundet, og klagen er nå til behandling i Miljøverndepartementet. Komiteen viser til statsrådets understrekning av at det derfor ikke er riktig at Miljøverndepartementet har avslått Ship Cargos søknad om helårig virksomhet, siden vedtaket ennå ikke er fattet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er kjent med forurensningslovens bestemmelser og Stortingets plenarvedtak om vern av Bøkfjorden som nasjonal laksefjord.

Disse medlemmer vil imidlertid også vise til at forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten og Vesterålen som la til grunn

at havområdene skulle forvaltes basert på en kunnskapsbasert og helhetlig forvaltning. Disse medlemmer kan ikke se at det er faglig godtgjort at oljeomlastning vil medføre en belastning for villaksen i Neidenelva. Disse medlemmer vil tvert imot peke på at de lokalitetene i Korsfjorden/Bøkfjorden som er aktuelle for oljeomlastning er av en slik kvalitet at oljeomlastning i disse områdene vil medføre lavere risiko for utslipp enn alternativene i norske og russiske farvann.

Disse medlemmer vil også peke på at oljeomlastning også medfører krav om havgående oljevern fartøyer og krav om oljelensekapasitet i beredskap. Denne beredskapen vil også kunne benyttes i oljevernaksjoner som ikke kommer fra utslipp fra aktivitet inne i Bøkfjorden

Disse medlemmer viser for øvrig til Dokument nr. 8:68 (2008–2009) og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at oljeomlastning med de krav petroleumsloven og forurensningsloven medfører, kan utøves i nasjonale laksefjorder."

Disse medlemmer viser videre til at Høyre ved tidligere anledninger flere ganger har tatt opp spørsmålet om oljeomlastning i Bøkfjorden med miljøvernministeren.

Disse medlemmer viser til spørretimespørsmål fra stortingsrepresentant Ivar Kristiansen til daværende miljøvernminister Helen Bjørnøy 17. november 2005 der han fremmet følgende spørsmål:

"Kirkenes Transit har fått tillatelse fra SFT til 25 omlastinger av gasskondensat i Bøkfjorden i Finnmark. Samtidig stiller SFT krav til analyser som er vanskelige å imøtekomme, og som vil være nærmest umulig å innfri når de senere vil utvide antall omlastinger. SFT har samtidig gjort det klart at de helst ser at denne aktiviteten ikke legges til Bøkfjorden i det hele tatt siden fjorden er nasjonal laksefjord. Er statsråden enig i at omlasting av petroleum bør kunne tillates i en nasjonal laksefjord?"

Disse medlemmer viser videre til skriftlig spørsmål fra stortingsrepresentant Ivar Kristiansen til miljøvernminister Helen Bjørnøy 28. april 2006 med følgende spørsmål:

"SFT har gitt Kirkenes Transit AS tillatelse til 25 omlastinger av russisk råolje i Bøkfjorden i Sør-Varanger. Samtidig har SFT gjort det klart at tillatelse til ytterligere omlastinger ikke vil bli gitt uten ny søknad som skal behandles på et annet grunnlag. Begrunnelsen er at Bøkfjorden er en nasjonal laksefjord. Mener Regjeringen at det bør være særlige kriterier for næringsvirksomhet, utenom akvakultur, for hva som skal anses å være risiko for alvorlig forurensning i nasjonale laksefjorder enn ellers i landet?"

Disse medlemmer viser til at begge ganger unnlot miljøvernministeren å svare under henvisning til at saken var under ankebehandling i departementet. Disse medlemmer viser videre til at miljøvernministeren med samme begrunnelse heller ikke har villet svare på omtrent likelydende spørsmål fra representanter fra Fremskrittspartiet.

Disse medlemmer har merket seg brev fra miljø- og utviklingsminister Erik Solheim til komiteen, datert 4. mai 2009, der statsråden heller ikke denne gangen vil ta stilling i saken under henvisning til at den er under behandling i departementet, om lag tre og et halvt år etter at stortingsrepresentant Ivar Kristiansen for første gang tok den opp med hans forgjenger.

Disse medlemmer viser til at Kirkenes i århundrer, men ikke minst i de siste 20 årene, har spilt en avgjørende rolle som det nasjonale bruhodet for Norges samarbeid med Russland. Det beregnes at havnen i Kirkenes omsetter for nærmere 1 mrd. kroner årlig, inklusive bunkers og utleggsomkostninger. Det har i snitt vært ca. 800 anløp av russiske skip i året til Kirkenes havn de siste 15 år, hvorav ca. 16 000 sjøfolk er avmønstret via Kirkenes i 2006.

Disse medlemmer viser til at havneforholdene i Kirkenes er særdeles gode, ikke bare for Kirkenes havn, men for hele den delen av fjorden som ligger i Sør-Varanger kommune. Disse forholdene gir muligheter til å utvide våre handelsforbindelser med Russland blant annet gjennom olje- og gassomlastning. Utviklingen og produksjonen av olje og gass på russisk sokkel sør for Novaja Zemlja, som er meget grunt farvann, utløste tidlig interesse for å få på plass en tilfredsstillende løsning for omlasting av olje og gass. Dette med bakgrunn i mangelen på kapasitet av isfrie havner i Russland og at utvinningsområdene både er grunne og har is store deler året, mange av havnene egner seg heller ikke da de ligger i militært område.

Disse medlemmer viser til at Kirkenes Transit har fått avslag fra SFT på søknad om helårige omlastinger av kondensat. Et avslag som i hovedsak begrunnes med at Bøkfjorden/Korsfjorden har status som "nasjonal laksefjord". Etter ankebehandling i Miljøverndepartementet er det gitt tillatelse til et begrenset antall omlastinger, men ikke til helårlig drift.

Disse medlemmer viser til at da ordningen med vern som "nasjonal laksefjord" ble etablert, var

intensjonen å styrke landets villaksbestander. Status som nasjonal laksefjord har ikke vært ment for å legge hindringer i veien for annen næringsvirksomhet i fjordområdene dersom disse ikke kan finnes å være til ulempe for villaksen. Det har tvert imot ved gjentatte anledninger fra Miljøverndepartementets side blitt slått fast at skipsfart uhindret skal kunne drives i nasjonale laksefjorder. Flere av de travleste havnene i Norge ligger i fjorder med status som nasjonal laksefjord, for eksempel Trondheimsfjorden, Sognefjorden og Vefsnfjorden.

Disse medlemmer viser til at avslaget på oljeomlastning i Bøkfjorden/Kirkenes har ført til at man har flyttet deler av omlastingene av kondensat til Honningsvåg, med de økonomiske belastninger og den økte miljørisiko dette har medført. Blant annet er dette området utsatt for langt dårligere vind- og værforhold og en økt risiko for oljeutslipp. I tillegg har transporten av olje og gass langs Finnmarkskysten på grunn av dette vedtaket økt med 40 pst. Det ble heller ikke tatt med i betraktningen at man ved en oljeomlastning i Bøkfjorden ville fått på plass landets beste operative oljevernberedskap, som kunne blitt benyttet i krisetilfeller i Varangerfjorden og hele Øst-Finnmark.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at oljeomlastning med de krav petroleumsloven og forurensningsloven medfører, kan utøves i nasjonale laksefjorder.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument nr. 8:68 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan-Henrik Fredriksen, Ketil Solvik-Olsen og Tord Lien om å tillate oljeomlastning av russisk olje og gassprodukter i Bøkfjorden ved Kirkenes – vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 2. juni 2009

Gunnar Kvasheim

leder

Line Henriette Holten Hjemdal

ordfører

Vedlegg

Brev fra Miljøverndepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 4. mai 2009

Vedrørende representantforslag nr. 68 (2008-2009)

Jeg viser til forslag fra stortingsrepresentantene Jan-Henrik Fredriksen, Ketil Solvik-Olsen og Tord Lien om å tillate oljeomlastning i Bøkfjorden ved Kirkenes. Forslaget fra representantene er basert på flere uriktige fakta, særlig i forhold til saksgangen, og jeg ønsker derfor å presisere enkelte faktiske opplysninger. I tillegg vil jeg redegjøre kort for utgangspunktet for vurderingen av klagesaken som nå er til behandling i Miljøverndepartementet.

Saksgangen

Miljøverndepartementet ga i mai 2006 Kirkenes Transit en midlertidig tillatelse ut året til skip til skipomlastinger (STS) av russisk gasskondensat i Bøkfjorden/Korsfjorden i Sør-Varanger kommune. Omlasting mellom 1. juni og 1. september ble ikke tillatt av hensyn til laksesmolt i fjorden. Departementet sa samtidig at alternative steder måtte vurderes ved framtidige omlastinger.

Den 6. desember 2006 avsto SFT Kirkenes Transits søknad om videre tillatelse til omlasting i Bøkfjorden samtidig som det ble gitt tillatelse til omlasting fra skip til skip i Sarnesfjorden/Kåfjorden i Nordkapp kommune. Miljøverndepartementet vedtok

29. juni 2007 å omgjøre SFT vedtak om å avslå omlasting i Bøkfjorden, og Kirkenes Transit ble gitt en midlertidig tillatelse til omlasting fra 15. oktober til 1. juni. Tidsbegrensningen var i samsvar med søknaden fra Kirkenes Transit, og det er derfor ikke riktig å si at selskapet fikk avslag på søknad om helårlig omlasting.

SFT ga 31. juli 2008 Ship Cargo AS tillatelse til omlasting av petroleumsprodukter i Bøkfjorden i Sør-Varanger kommune ved hjelp av lagerskip (FSO) og skip til skip. Tillatelsen ble begrenset til vinterseongen (fra 15. oktober til 1. mai for tyngre oljeprodukter og 15. oktober til 1. juni for lette oljeprodukter) for å beskytte laksen i den mest sårbare perioden som smolt. Vedtaket er påklaget av selskapet og Naturvernforbundet, og klagen er nå til behandling i Miljøverndepartementet. Det er derfor ikke riktig at Miljøverndepartementet har avslått Ship Cargos søk-

nad om helårlig virksomhet siden vedtaket ennå ikke er fattet.

SFT har også til behandling en ny søknad fra Kirkenes Transit om helårlig omlasting i Bøkfjorden.

Utgangspunktet for vurderingen

Stortinget har ved plenarvedtak opprettet Bøkfjorden som nasjonal laksefjord, jf. St.prp. nr. 79 (2001-2002) *Om opprettelse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder* og Innst. S. nr. 134 (2002-2003). Vedtaket innebærer et særskilt beskyttelsesregime for de vassdragene og fjordene som omfattes av ordningen, og det skal ikke være tillatt med virksomhet med "risiko for alvorlig forurensning som kan skade villaksen". Etter forslag fra regjeringen har Stortinget gitt nærmere føringer for myndighetsutøvelsen og oppdatert beskyttelsesregimet i St.prp. nr. 32 (2006-2007) *Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder*. Det er antatt at alminnelig skipstrafikk ikke medfører en slik uakseptabel risiko for forurensning. For annen virksomhet, slik som omlasting av petroleumsprodukter, må det på bakgrunn av risikoanalyser vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle om virksomheten utgjør en risiko for alvorlig forurensning som kan skade villaksen. Laksebestanden tilknyttet Neidenelva vil befinne seg i influensområdet av eventuelle utslipp av petroleumsprodukter i Bøkfjorden/Korsfjorden i forbindelse med utvandring fra elven som smolt og ved gytevandring som voksen fisk. Laksen vil være spesielt sårbar som smolt i perioden juni til september, og beskyttende tiltak er særlig viktig i denne perioden.

I vurderingen av om en virksomhet skal gis tillatelse etter forurensningsloven § 11 skal det legges vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre. Det sentrale i saken er risikoen for skade på villaksen og andre naturverdier i området holdt opp mot næringsutvikling og verdiskaping. Det er denne vurderingen som nå er til behandling i Miljøverndepartementet, og jeg kan derfor ikke uttale meg nærmere om utfallet av saken på nåværende tidspunkt.